

Právnická fakulta Univerzity Karlovy

Katedra práva životního prostředí

Posudek na rigorózní práci

Jméno uchazečky: **Mgr. Sandra Sophia Loudová**

Název rigorózní práce: **Zákonná ochrana vybraných složek životního prostředí v kolizi s vlastnickým právem**

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): **7.11.2023**

Rozsah práce: **328 094 znaků včetně mezer**

Text posudku

Posuzovaná rigorózní práce se zabývá kombinací témat z obecné a zvláštní části systému práva životního prostředí. Uchazečka si vybrala téma ochrany vybraných složek životního prostředí (dle výběru by se dalo říct „terestrických“) v kolizi s vlastnickým právem. Téma je to bezesporu náročné, neboť je třeba prokázat znalosti nejen z práva veřejného (ústavní právo, správní právo, právo životního prostředí), ale i práva soukromého (občanské právo hmotné). Z hlediska aktuálnosti jde o téma, které je vysoce aktuální a rovněž významné z hlediska praxe. Kromě toho je společensky závažné, a to vzhledem k výkonu vlastnického práva a jeho vlivu na životní prostředí, ale samozřejmě i vzhledem k veřejnému zájmu na ochraně jednotlivých složek životního prostředí.

Co do struktury uchazečka rozdělila text své kvalifikační práce na úvod, 8 věcných kapitol a závěr, celkem o délce 188 stran. Text je doplněn o povinné přílohy (použité prameny, abstrakt v češtině a angličtině, klíčová slova v češtině a angličtině, přehled použitých zkratk). V úvodu autorka vysvětluje obsah zvoleného tématu, resp. ozřejmuje vztah vlastnického práva a ochrany životního prostředí.

Na str. 8 a násl. si stanovila cíle své rigorózní práce. Hlavním cílem této práce je poskytnout přehled omezení výkonu vlastnického práva plynoucí ze zvolených právních předpisů České republiky a upozornit na ty nejzásadnější omezení mající dopad na vlastníky, analyzovat je a zhodnotit jejich závažnost a úroveň právní regulace. Soudím, že takto vymezený cíl je vhodný a reálně dosažitelný, přičemž odpovídá zvolenému tématu. Autorka v úvodu dále vymezuje předmět zkoumání (z hlediska zvolených zákonů upravujících ochranu jednotlivých složek životního prostředí) a na závěr úvodu na str. 16 vymezuje předmět zkoumání své kvalifikační práce i negativně.

Z hlediska struktury je třeba uvést, že autorka postupovala od obecného výkladu ke zvláštnímu výkladu. Po již zmíněném úvodu v první kapitole definuje ochranu životního prostředí, vymezuje základní pojmy relevantní pro zvolené téma a specificky se věnuje zakotvení ochrany

životního prostředí v ústavním pořádku České republiky, což je zjevně logické. V případě ústavněprávního zakotvení ochrany životního prostředí autorka využila i soudní judikaturu. Dle mého názoru mohla např. nález ÚS I. 59/2014 ze dne 30.5.2014 argumentačně využít více. Druhá kapitola je věnována definici vlastnického práva, jeho předmětu, charakteristice a ústavněprávnímu základu, pojednává o zákonném omezení vlastnického práva, a to i s ohledem na zákon o vyvlastnění. Zajímavostí je, že se v této kapitole věnuje i právnímu postavení zvířat, byť je její práce zaměřena především na pozemky. Ve třetí kapitole nastiňuje vztah ochrany životního prostředí a vlastnického práva. Ke srovnání čl. 11 odst. 3 a čl. 35 odst. 3 Listiny na str. 37 však upozorňuji, že ještě mělo být provedeno srovnání obou odstavců uvedených článků z pohledu povinných subjektů. Čtvrtá kapitola se zabývá omezením vlastnického práva, včetně ústavněprávního základu, občanskoprávního rozměru, veřejnoprávních omezení či vyvlastnění a konečně náhrad za omezení vlastnického práva. Upozorňuji na chybu na str. 45, jeskyně dle platné právní úpravy nejsou ve vlastnictví státu.

V pomyslné druhé části práce (od páté kapitoly) autorka poskytuje detailní rozbor zvolených složkových zákonů, a to zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, zákona č. 289/1995 Sb., o lesích a zákona č. 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu. Výběr těchto zákonů považuji vzhledem k tématu za logický. Jen mi není jasné, proč není nadpis na str. 66 číslovaný?

Pátá kapitola je věnována zákonu o ochraně přírody a krajiny. Autorka nejprve shrnuje základní principy ochrany, uvádí vybraná omezení výkonu vlastnického práva spočívající mimo jiné v předkupním právu státu, v přístupu do krajiny či v obecné a zvláštní územní ochraně přírody a krajiny uvedenými právními prostředky. K zajištění ochrany přírody a krajiny lze dle autorky teoreticky přistoupit i vyvlastněním. V případě kap. 5.6. postrádám uvedení možnosti aplikovat vyvlastnění dle zákona o ochraně přírody a krajiny v souvislosti se stavebním zákonem č.283/2021 Sb. (upravuje nový stavební zákon přípustné důvody pro vyvlastnění?). A postupuje se v praxi dle § 60 zák.č. 114/1992 Sb.?

Šestá kapitola věnována zákonu o vodách, kromě podmínek pro obecné nakládání s povrchovými vodami shrnuje omezení vlastníka pro výkon určitých činností či omezení vlastníka nemovitosti, které se nacházejí ve speciálně chráněných územích dle vodního zákona. Sedmá kapitola shrnuje omezení vlastníka lesního pozemku, která plynou ze zákona o lesích, a jeho povinnosti spojené s péčí a hospodařením na lesních pozemcích. Na str. 89 autorka používá pojem „lesní půdní fond“, ten ale platná právní úprava v lesním zákoně č.289/1995 Sb. nezná. Osmá kapitola se zabývá právní úpravou ochrany zemědělského půdního fondu. Omezení vlastnického práva zde plyne ze zákonem stanovených povinností, pravidel pro odnětí půdy ze zemědělského půdního fondu a v povinnosti hradit odvody za odnětí. U kapitol 5 – 8 oceňuji provedení průběžných shrnutí za každou kapitolou, přispívá to k lepší orientaci v textu.

Pokud jde o kapitolu „Závěr“ na str.180 a násl., zde autorka nejen shrnula podstatné body předchozích kapitol, ale diskutuje jednotlivá vybraná témata a zamýšlí se nad právní úpravou *de lege lata* a místy i *de lege ferenda*. Závěry mohly být sice košatější (u některých zákonů se autorka soustředila v závěrech jen na vybrané nástroje a instituty) a propracovanější, přesto však mohou být podkladem pro diskusi nad tématem u ústní obhajoby.

K závěrům na str. 182 - 183, pokud se týká zákona o ochraně přírody a krajiny, uvádím, že dle § 58 odst.1 zák. č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, je ochrana přírody veřejným zájmem, což měla autorka v závěrech více zdůraznit a argumentačně využít. U ochrany ZPF na

str. 185 skutečnost, že ochrana této složky je veřejným zájmem, uvádí, tak proč tak nečiní u zákona o ochraně přírody a krajiny ?

Na str. 182 autorka uvádí, že „*Omezení výkonu vlastnického práva lze spatřovat v četných povinnostech, které jsou vlastníkům pozemku ukládány právními předpisy. Jedná se o povinnosti uložené složkovými zákony, které ukládají vlastníkovi pozemku něco konat a nějak jednat z důvodu zajištění ochrany životního prostředí.*“ Dovolím si upozornit, že mezi omezení může patřit i něco strpět, např. v případě vlastníka lesního pozemku (ve smyslu § 19 zák. č. 289/1995 Sb.), či pozemku v krajině (ve smyslu § 63 zák. č. 114/1992 Sb.), případně se nějakého jednání zdržet (např. zákaz oplocení lesního pozemku s úmyslem omezit či vyloučit obecné užívání lesa).

Závěr:

Autorka prokázala schopnost pracovat s prameny jak právními, tak literárními, včetně judikatury, schopnost popsat a analyzovat platnou právní úpravu a provést shrnutí a závěry. Při popisu a analýze, popř. formulaci závěrů z jednotlivých kapitol se opírala o odbornou literaturu, včetně té aktuální, ale přesto se pokusila i o své vlastní názory. Ty jsou celkem názorově vyrovnané, autorka se snaží nahlížet na nástroje, instituty a problémy jak z pohledu vlastníka, tak i z pohledu veřejného zájmu na ochraně jednotlivých složek životního prostředí. Soudím, že cíle rigorózní práce byly naplněny.

Z hlediska formální stránky lze uvést, že předložená rigorózní práce obsahuje všechny předepsané náležitosti. Použité prameny jsou řádně citovány a uvedeny v přílohách textu práce. Některé prameny však nejsou citovány v souladu s citační normou. Práce také obsahuje řadu překlepů, včetně překlepů ve jménech autorů citovaných pramenů. Autorka měla věnovat větší pečlivost závěrečným korekturám.

Celkově lze uvést, že předložená rigorózní práce Mgr. Sandry Sophie Loudové i přes některé výše učiněné kritické poznámky splňuje po formální i materiální stránce požadavky kladené na rigorózní práce na PFUK. **Proto ji doporučuji k obhajobě**, s tím, že by u ústní obhajoby měla autorka prokázat, že zvolenému tématu rozumí a pokusit se zodpovědět následující otázky:

- 1) Charakterizujte trestněprávní odpovědnost vlastníka složek životního prostředí, resp. jejich částí, dle českého trestního zákoníku č. 40/2009 Sb., v platném znění.
- 2) Doporučila byste *de lege ferenda* změnit zákonnou úpravu náhrad za omezení vlastnického práva z důvodu ochrany jednotlivých složek životního prostředí?
- 3) Rozved'te blíže Vaši úvahu na str. 188, tj. zda je tak rozsáhlá regulace výkonu vlastnického práva směrem k cílům ochrany životního prostředí dosud nezbytná, případně, co by bylo vhodné (žádoucí) *de lege ferenda* změnit.

V Praze dne 17.1.2024

doc. JUDr. Vojtěch Stejskal, Ph.D.

pověřený akademický pracovník

v rámci předmětného rigorózního řízení